

Полякова Г.А.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Харківський національний економічний
університет імені С. Кузнеця
Єрмоленко О.А.,
кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний економічний
університет імені С. Кузнеця

ДОСЛІДЖЕННЯ СПРИЙНЯТТЯ ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК ІНСТРУМЕНТ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ

Анотація. Робота присвячена проблемі забезпечення якості освітнього середовища підготовки іноземних студентів. Висвітлено результати емпіричного дослідження якості компонентів освітнього середовища закладу вищої освіти (ціннісно-орієнтаційного, соціально-психологічного, змістовно-методичного, організаційно-діяльнісного, інформаційно-комунікаційного, просторово-предметного), задоволеності якістю освіти. Виявлені ресурси розвитку та поліпшення якості освітнього середовища. Визначені процеси внутрішнього забезпечення якості підготовки іноземних студентів, серед яких дослідження сприйняття освітнього середовища відіграє роль інформаційного підґрунтя.

Ключові слова: освітнє середовище, підготовка іноземних студентів, дослідження сприйняття освітнього середовища, якість освіти, внутрішнє забезпечення якості.

Постановка проблеми. Такі тенденції розвитку вищої освіти, як інтеграція та інтернаціоналізація, спрямовують заклади вищої освіти створювати умови для входження до Європейського освітнього простору, академічної мобільності студентів, формувати адаптивне, підтримуюче студентоцентроване освітнє середовище для якісної підготовки фахівців з вищою освітою в умовах полікультурності. Найбільше це стосується забезпечення умов підготовки іноземних громадян, для яких зміна оточення (соціального, культурного, когнітивного) може створювати утруднення в опануванні освітніх програм.

За даними МОН України на сьогодні в Україні навчається 66 310 іноземних студентів із 147 країн світу [19]. Тому вивчення стану та пошуку шляхів забезпечення якості освітнього середовища для підготовки іноземних студентів є актуальною проблемою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій вітчизняних та зарубіжних учених дозволяє виокремити увагу до питань побудови освітнього середовища закладу вищої освіти: визначення сутності, структури, проектування освітнього середовища ЗВО (О.І. Артющіна [1], М.В. Братко [16], В.Н. Новіков [10] та ін.); оцінювання психологічних та соціальних аспектів стану освітнього середовища ЗВО (О.С. Гура [5], Л. Н. Каніщева [6]); вивчення шляхів адаптації студентів до освітнього середовища у закладах вищої освіти (Т.П. Браун [4], О.Є. Коваль [8], Ю.О. Бохонкова [3]).

Значної уваги набувають питання сприйняття освітнього середовища студентами в роботах вітчизняних та зарубіжних авторів (О.О. Ярошинська [14], Abdullah H. Altemani, Tarig H. Merghani [15], T. Brown, B. Williams, M. Lynch [17]).

У наукових публікаціях звертається увага до особливості педагогічних умов підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти (О.М. Білик [2], Ж. В. Черкашина [13], О.М. Керницький [7], О. Б. Лисак [9]).

Забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (внутрішнє забезпечення якості) є одним з пріоритетних завдань національних систем освіти. Разом з тим, проблема якості освітнього середовища для іноземних студентів досліджена недостатньо і вимагає окремих досліджень.

Мета статті – висвітлення результатів дослідження якості освітнього середовища закладу вищої освіти на основі опитування іноземних студентів, визначення на цій основі шляхів забезпечення якості освітнього середовища для підготовки іноземних студентів.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Поняття освітнього середовища закладу вищої освіти є складною педагогічною категорією.

При розгляді проблеми адаптації студентів до навчання у закладі вищої освіти, ученою Т.П. Браун «освітнє середовище» визначається як «багаторівнева система умов, що забезпечують оптимальні параметри освітньої діяльності в цільовому, змістовому, процесуальному, результативному, ресурсному аспектах. Умови освітнього середовища – це сукупність можливостей (внутрішніх і зовнішніх, динамічних і статичних), необхідних для здійснення функцій, цілей освіти» [4. с. 10].

В.Н. Новиковим (2012) виокремлюється визначення професійно і особистісно стимулюючого середовища як сукупності матеріальних, педагогічних і психологічних факторів вузівської дійсності, що спонукають суб'єктів освітнього процесу до професійно-особистісного розвитку і саморозвитку [10, с. 2-3].

Бразильські учені Messas, Jussara Tolardo, Leonello, Valéria Marli, Fernandes, Maria de Fátima Prado та ін., досліджуючи освітнє середовище студентського курсу, визначають його як сукупність чинників, що впливають на навчання, як фізичну і матеріальну структуру, міжособистісні відносини, методологію навчання та етичні і соціальні аспекти [20].

На думку ряду зарубіжних учених, що опікуються якістю вищої медичної освіти, зокрема Abdullah H. Altemani, Tarig H. Merghani, Genn JM. AMEE, Roff S, McAleer, термін "освітнє середовище" вказує на всі фактори, які впливають на процес навчання студентів, наприклад, фізичне розташування, викладачі, колеги та культура. Воно визначається як все, що відбувається в аудиторії, на кафедрі, факультеті або в університеті, що є важливим для забезпечення успішності вищої медичної освіти [15, 18, 21].

Процес сприймання освітнього середовища студентами є важливим інструментом, який дозволяє відчувати освітній процес на емоційному,

когнітивному, сенсорному рівнях, реагувати на його різні подразники, і на цій основі реалізовувати різні моделі поведінки, робити вибори та приймати рішення щодо освітніх ситуацій та особистісно-професійного розвитку.

Як вважає О.О. Ярошинська, «процес сприймання освітнього середовища професійної підготовки фахівця досить складний, у ньому студент не просто проникає в навколишній світ, здобуває професійні уміння та навички, але й осягає різні світи, що є відбиттям сьогодення й людського досвіду, який акумульований в конкретному вузі» [14, с. 3].

Формування та розвиток освітнього середовища підготовки іноземних громадян має свої особливості, пов'язані із проблемами зміни звичного соціально-культурного середовища.

О. М. Керницький вважає, що «теоретичними основами створення освітнього середовища як фактора розвитку особистості іноземного студента є розуміння освітнього середовища як складної цілісної системи, що на засадах типологізації охоплює різні типи освітніх середовищ. За цих умов створення освітнього середовища розуміється як спосіб цілеспрямованої організації навчально-виховного процесу в кожному із типів освітніх середовищ з метою позитивного впливу на розвиток особистості іноземного студента» [7, с. 157].

У контексті нашої роботи ми розглядаємо освітнє середовище вищого навчального закладу як систему соціально-психологічних, інформаційних, організаційно-діяльнісних, фізичних та віртуальних умов, впливів і ресурсів, що складають основу швидкої адаптації, ефективного навчання, якісної професійної підготовки, особистісно-професійного розвитку (саморозвитку) та самореалізації іноземних студентів під час освітнього процесу».

«Для того, щоб освітнє середовище професійної підготовки фахівця було дієвим, воно повинна мати яскраво виражений соціокультурний потенціал та повинно бути звернене до особистості студента» [14, с. 6].

Структуру освітнього середовища ЗВО складають компоненти: ціннісно-орієнтаційний, соціально-психологічний, змістовно-методичний, організаційно-діяльнісний, просторово-предметний [11].

Дослідження якості освітнього середовища підготовки іноземних студентів у закладі вищої освіти має бути спрямовано на вивчення сприйняття студентами якості його компонентів, рівень орієнтованості на підтримку іноземних громадян – здобувачів вищої, а саме:

1) дослідження ціннісних орієнтацій вибору закладу вищої освіти та мотивів отримання вищої освіти іноземними студентами (ціннісно-орієнтаційний компонент освітнього середовища);

2) вивчення рівня стартової взаємодії та адаптаційної підтримки іноземних студентів з боку викладачів, співробітників деканатів, кафедр, кураторів академічних груп, вітчизняних студентів (соціально-психологічний компонент освітнього середовища);

3) визначення задоволеності якістю надання освітніх послуг (якість викладання, оцінювання, підтримки студентів в освітньому процесі) (змістовно-методичний компонент освітнього середовища);

4) дослідження якості організації освітнього процесу, науково-дослідної діяльності, організації самостійної роботи студентів, практичної підготовки (організаційно-діяльнісний компонент освітнього середовища);

5) виявлення якості інформаційного забезпечення: навчально-методичного та доступу до публічної інформації (інформаційно-комунікаційний компонент);

6) аналіз якості умов навчання та проживання у гуртожитках, матеріально-технічних ресурсів освітньої діяльності іноземних студентів (просторово-предметний компонент освітнього середовища).

7) оцінка задоволеності якістю освіти як результату підготовки.

З цією метою було проведено опитування іноземних студентів факультету підготовки іноземних громадян Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Всього взяло участь у опитуванні 92 студенти, переважно молодших курсів, більшість яких була з Республіки Узбекистан (42,39 % опитаних), Королівства Марокко (20,65%), Республіки Азербайджан (13,04%), Туркменістану (10,87%), Соціалістичної Республіки В'єтнам (4,35%), Китайської Народної Республіки (3,26%).

Майже всі опитані – представники денної форми навчання 98,91%).

У ході дослідження були отримані наступні результати.

1. Ціннісні орієнтації вибору закладу вищої, мотиви отримання вищої освіти. Рішення вибору закладу вищої освіти для навчання, на думку респондентів, було обумовлено: порадами батьків, друзів та знайомих (37%), престижністю ЗВО та хорошими відгуками випускників (17%), великими шансами працювати за спеціальністю після закінчення навчання у даному ЗВО (17%), легкістю вступної компанії (13%), зацікавленістю освітніми програмами (7%), вартістю навчання, у порівнянні з іншими ЗВО (4%), випадковим вибором (5%). Ці дані свідчать про вибір закладу вищої освіти переважно на основі довіри до ЗВО в отриманні якісної освіти.

2. Вивчення стану стартової взаємодії ЗВО – іноземні студенти. Стартова взаємодія з навчальним закладом (оформлення документів щодо запрошення на навчання і зарахування студентів) визнано достойним: 43,48 % студентів оцінили як «відмінно», ще 42,39% студентів оцінили як «добре», 13,09% визнано «середнім» і лише 1,04% студентів оцінили як «погано».

Оцінка організації зустрічі студентів також визнано цілком якісною: 30,43 студентів оцінили як «відмінно», ще 47,83% студентів оцінили як «добре», 18,48% визнано «середнім» і 3,26% студентів оцінили як «погано».

Також позитивний результат отримано з організації роз'яснювальної роботи з питань особливостей законодавства України, правил поведінки у гуртожитку тощо: 34,78% студентів оцінили як «відмінно», ще 43,48%

студентів оцінили як «добре», 18,48% визнано «середнім» і 3,26% студентів оцінили як «погано».

Щодо оцінки організації поселення у гуртожитки, то варто зауважити, що зросла кількість негативних оцінок при загальній позитивній картині: 30,43 студентів оцінили як «відмінно», ще 34,78% студентів оцінили як «добре», 21,74% визнано «середнім» і 13,04% студентів оцінили як «погано». Таку ситуацію можна пояснити тим фактом, що на фоні однаково якісних побутових умов впливає реалізація принципу поселення іноземних студентів разом з українськими студентами з однієї спеціальності передбачає поселення іноземних студентів у різні гуртожитки, а вони мають різну віддаленість від університету, тому це, звичайно, викликає певну незадоволеність.

У цілому, стосовно питань, організації стартових умов навчання, маємо загалом схвальний стан справ, а відтак, відповідний підрозділ університету правильно організує роботу у зазначених аспектах діяльності.

2. Адаптаційна підтримка іноземних студентів в освітньому процесі. Стан питання щодо адаптаційної підтримки іноземних студентів виявило, що значна частина іноземних студентів (38,1%) отримує підтримку від земляків, 20,95% – від викладачів, 12,38% від сусідів і знайомих, 8,57 від однокурсників, 3,81% – від співробітників деканату, 2,86% – від членів родини і 13,33% – не отримують підтримки у питаннях адаптації до навчання в університеті.

Зазначені резерви мають адаптаційна підтримка від однокурсників і від співробітників деканату, у цьому напрямі є сенс до розробки відповідних заходів, спільні завдання з українськими однокурсниками, проведення тематичних круглих столів зі співробітниками деканату по проблемних питаннях тощо.

3. Задоволеність іноземних студентів якістю надання освітніх послуг. Задоволеність якістю викладання викладачів університету висловили: завжди – 60,87%, часто – 33,70 і зрідка – 5,43%. Використання

сучасних технологій подання матеріалу іноземні студенти оцінили наступним чином: завжди – 34,78%, часто – 45,65%, зрідка – 15,22% і ніколи – 4,35. Такі результати можна вважати достатніми, проте постійно вдосконалювати технології навчання, навчальний матеріал і форми його подачі студентам, щоб завжди мати зацікавленість з їх боку.

Зацікавленість викладачів у успішності студентів відзначили: завжди – 42,39% опитуваних, часто – 38,04%, зрідка – 17,39% і ніколи – 2,17%.

Зазначимо також високі показники корисності навчального матеріалу. Зокрема, оцінку «завжди» виставили 39,13% опитаних, а оцінку «часто» – 45,65% опитаних. Разом з тим, відзначимо, що 8,7% вважають, що всі заняття є нецікавими і не дуже важливими, на наш погляд, це є питанням дослідження причини, що зумовлюють таку оцінку. Аналогічно і щодо 6,52% опитаних, що виставили оцінку «рідко».

Коментарі щодо якісної організації самостійної роботи студентів отримували завжди і часто 82,6% опитаних, що свідчить про те, що викладачі здебільшого ставляться до своєї роботи відповідально, організація самостійної роботи студентів не носить формального характеру.

Також відзначимо розуміння іноземними студентами критеріїв оцінювання. Так, 57,61% опитаних завжди розуміли критерії оцінювання і 28,26% розуміли їх часто. Вважаємо, що інші студенти не вважали за необхідне знайомитися з критеріями оцінювання або через низьку власну підготовку, або через незрозумілість важливості даного питання. Лише 2,17% опитаних зовсім не отримували коментарів, що може свідчити про те, що можливо їх виконання не потребує коментарів і виставлена оцінка повністю вписується у формальну частину критеріїв оцінювання (наприклад, було виконано 3 завдання з п'яти, що одразу ж за формальними критеріями обмежує оцінку за роботу).

4. Організація освітнього процесу. Оцінюють розклад занять як зручний і його регулярне виконання 92,39 % студентів, тобто можна

зробити висновок, що електронний розклад ХНЕУ ім. С. Кузнеця, в цілому, є зручним для іноземних студентів.

5. Навчальні ресурси. Високим є показник охоплення іноземних студентів персональними навчальними системами (електронним курсами): так, постійно використовують їх 53,26% опитаних, часто – 30,43%, рідко 11,96% і ніколи – 4,35%. Слід зауважити, що персональні навчальні системи адаптовані для іноземних студентів як щодо мови інтерфейсу (за вибором може бути українська, англійська чи російська), так і щодо навчального контенту відповідними мовами. Для іноземних студентів, які навчаються на заочній формі розроблено окрему студентоцентровану персональну навчальну систему, що здійснює автоматизований пошук завдань для конкретного студента, конкретного курсу і спеціальності, оскільки студент може не пам'ятати прізвища викладача чи його кафедру.

6. Інформаційне забезпечення. Високий рівень поінформованості про важливі події в університеті підтвердили 79,35% студентів, решта засвідчила низький рівень поінформованості, хоча університет має власний сайт, представлений у соціальних мережах, має зручні стенди, як у корпусах, так і гуртожитках.

У кожного факультету є власний сайт, тому невдоволення частки студентів рівнем власної поінформованості можна розглядати як неспроможність своєчасно орієнтуватися у насиченому інформаційному просторі університету. Так, 83,7% опитаних студентів регулярно використовують у своїй діяльності сайт університету, а 84,79% студентів – сайт факультету, тобто біля 15% студентів не користуються основними інформаційними ресурсами університету, що майже збігається з показником незадоволеності поінформованістю про важливі події університету.

Тому для вирішення цієї проблеми деканат факультету підготовки іноземних громадян здійснює комплекс заходів, спрямованих на популяризацію сайтів факультету і університету. Кожен зарахований на

навчання студент отримує в деканаті листок з адресом сайту і інструкцію щодо користування розкладом занять. Крім того, результати екзаменаційної сесії оперативно розміщуються на сайті факультету, а основні новини університету розміщуються з посиланням на сайт університету.

7. Задоволеність якістю освіти. Більшість (85,87%) опитуваних студентів вважають, що перебування їх в університеті зробило їх більш впевненими і такий же самий відсоток вважають, що отримали потрібні професійні знання і навички. Це підтверджує факт формування загальних і професійних компетентностей для вирішення більш складних задач в професійній діяльності і в повсякденному житті. Тому 88,05% опитуваних студентів відчувають бажання і впевненість працювати за обраною спеціальністю.

Підсумовуючи результати дослідження, можна стверджувати, що формування освітнього середовища для підготовки іноземних студентів у ХНЕУ ім. С. Кузнеця відбувається належним чином, але для його підтримки необхідно розвивати систему внутрішнього забезпечення якості.

Орієнтиром для формування систем внутрішнього забезпечення якості є стандарти і рекомендації ESG, які «зосереджені на забезпеченні якості стосовно навчання, викладання у вищій освіті, включаючи навчальне середовище та відповідні зв'язки з дослідженнями та інноваціями» [12, с. 6].

Внутрішнє забезпечення якості освітнього середовища підготовки іноземних студентів у закладі вищої полягає у запровадженні ряду процесів та процедур, спрямованих на його безперервне вдосконалення. До таких процесів належать:

- 1) узгодження стратегії розвитку закладу вищої освіти із стратегіями забезпечення якості у ЗВО, стратегією інтеграції та інтернаціоналізації, маркетинговою стратегією та стратегією розвитку освітнього середовища;

2) підтримка, педагогічний та соціально-психологічний супровід іноземного студента на всіх етапах «життєвого циклу студента» – від вибору потенційним абітурієнтом країни та закладу вищої освіти до працевлаштування випускника;

3) узгодження взаємодії ланок організаційної структури управління забезпеченням якості у ЗВО: проректор за функціями з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків – відділ забезпечення якості – відділ міжнародних зв'язків – деканат з підготовки іноземних громадян – кафедри – викладачі – іноземні студенти;

4) формування освітнього середовища закладу вищої освіти як складного узгодженого різнотипного утворення, що має характеристики:

підтримуючого, адаптивного, студентоцентрованого освітнього середовища, яке будується з урахуванням потреб, очікувань, мотивів іноземних студентів, сприяє забезпеченню їх швидкої адаптації, створює можливості побудови індивідуальних траєкторій навчання;

полікультурного освітнього середовища, яке формується шляхом взаємодії суб'єктів освітнього процесу на принципах толерантності, діалогічності, інтерактивності, культурологічної зорієнтованості, корпоративності;

інформаційного освітнього середовища, пріоритетами якого є побудова інформаційних комунікацій, розширення ресурсних можливостей засобами інформаційно-комунікаційних технологій;

5) розроблення та реалізація рамкової програми забезпечення якості компонентів освітнього середовища ЗВО у відповідності до стандартів ESG;

6) залучення іноземних студентів як стейкхолдерів вищої освіти до реалізації політики якості у закладі вищої освіти;

7) проведення регулярних досліджень сприйняття освітнього середовища іноземними студентами та врахування отриманих результатів для коригування процесів і процедур забезпечення якості його компонентів

та постійного поліпшення якості інтегративних характеристик освітнього середовища закладу вищої освіти.

Дослідження сприйняття освітнього середовища іноземними студентами створює інформаційну основу для внутрішнього забезпечення якості підготовки іноземних здобувачів вищої освіти.

Висновки дослідження й перспективи подальшої роботи.

Професійна підготовка іноземних студентів здійснюється в мовах освітнього середовища закладу вищої освіти. Сприйняття освітнього середовища впливає на мотивацію, ставлення, поведінку, якість навчання студентів в освітньому процесі. Дослідження сприйняття іноземними студентами освітнього середовища дозволяє визначати якість його компонентів, здійснювати процедури постійного поліпшення.

Проведене емпіричне дослідження сприйняття іноземними студентами освітнього середовища закладу вищої освіти дозволило визначити якість його компонентів (ціннісно-орієнтаційного, соціально-психологічного, змістовно-методичного, організаційно-діяльнісного, інформаційно-комунікаційного, просторово-предметного), загальну задоволеність якістю надання освітніх послуг та якістю освіти, виявити ресурси розвитку та поліпшення якості освітнього середовища.

Дослідження сприйняття іноземними студентами освітнього середовища є базовим інструментом внутрішнього забезпечення якості у закладі вищої освіти, оскільки створює інформаційне підґрунтя для таких процесів, як: побудова стратегії якості освіти; підтримка, педагогічний та соціально-психологічний супровід «життєвого циклу студента»; узгодження взаємодії різних ланок організаційної структури управління забезпеченням якості у ЗВО; формування студентоцентрованого, адаптивного, полікультурного, інформаційного освітнього середовища; залучення іноземних студентів як стейкхолдерів вищої освіти до реалізації політики якості у закладі вищої освіти.

Перспективи подальших досліджень полягатимуть у побудові системи індикаторів та показників якості освітнього середовища підготовки іноземних студентів у закладі вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Артюхина А. И. Образовательная среда высшего учебного заведения как педагогический феномен (на материале проектирования образовательной среды медицинского университета): автореф. дисс.... доктора пед. наук: сп. 13.00.08 – теория и методика профессионального образования / А. И. Артюхина. – Волгоград, 2007. – 40 с.

2. Білик О. М. Освітньо-культурне середовище вищого навчального закладу як основа соціалізаційного простору для іноземних студентів / О. М. Білик // Вісник Харківської державної академії культури. – 2014. – Вип. 44. – С. 268-275.

3. Бохонкова Ю. О. Соціально-психологічна адаптація до освітнього середовища у вищих навчальних закладах / Ю. О. Бохонкова, В. В. Третьяченко // Теоретичні і прикладні проблеми психології. – 2004. – № 2. – С. 30-36.

4. Браун Т. П. Адаптация студентов к обучению в вузе в условиях оптимизации образовательной среды : диссертация ... кандидата педагогических наук : 13.00.08 / Браун Татьяна Петровна. Санкт-Петербург, 2007. – 179 с.

5. Гура С. О. Психологічний моніторинг освітнього середовища національного університету цивільного захисту України з критерію соціальної безпеки курсантів різних курсів / С. О. Гура, М. В. Кіневич // Проблеми інженерно-педагогічної освіти». – 2015. – № 48–49. – С. 296-306.

6. Канищева Л. Н. Оценка социальной комфортности полинациональной образовательной среды вуза: поиск инструментария / Л. Н. Канищева // Современное образование. – 2014. – № 4. – С. 64-71.

7. Керницький О. М. Педагогічні умови професійно-особистісного розвитку студентів-іноземців в освітньому середовищі ВНЗ [Електронний ресурс] / О. М. Керницький. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2014. – Вип. 3. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_3_8

8. Коваль О.Є. Особливості адаптації студентів до навчальної діяльності у ВНЗ економічного профілю // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – Додаток 1 до Вип. 35, Том VIII (59) : Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». К. : Гнозис, 2015. – С. 117-125.

9. Лисак О. Б. Освіта іноземців в Україні: сучасний стан, проблеми та маркетинговий погляд на шляхи їх подолання / О. Б. Лисак // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2016. – № 4. – 102-107.

10. Новиков В.Н. Образовательная среда вуза как профессионально и личностно стимулирующий фактор / В.Н. Новиков // Психологическая наука и образование. – 2012. – № 1. [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://psyjournals.ru/files/50761/psyedu_ru_2012_1_Novikov_2.pdf

11. Полякова Г.А. Соціально-психологічні дослідження освітнього середовища закладу вищої освіти в контексті забезпечення якості / Наукові записки. Серія Педагогічні науки. – 2018. – Випуск 161 (2018). – С. 141-147.

12. Стандарти та рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському освітньому просторі вищої освіти (ESG). – К. : ТОВ «Поліграф плюс», 2015. – 32 с.

13. Черкашина Ж.В. Дослідження впливу педагогічних умов на підготовку іноземних студентів до вивчення професійно орієнтованих дисциплін у вищому навчальному закладі / Ж. В. Черкашина // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2015. – № 3. – С. 458-467. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_3_57.

14. Ярошинська О.О. Особливості сприймання студентами освітнього середовища професійної підготовки в умовах інтеграції до європейського освітнього простору / О.О. Ярошинська // Гуманітарний вісник. – Додаток 1 до Вип. 27, Том VI (39) : Тематичний випуск «Вища освіта в Україні в контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – К. : Гнозис, 2012. – Режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/1620/1/Sprymannia%20studentamy%20osvitnoho%20seredovyshcha.pdf>.

15. Abdullah H. Altemani, Tarig H. Merghani. The quality of the educational environment in a medical college in Saudi Arabia (2017). *Intttrnaton Journal of Medscal Education*. 8, 128–132.

16. Bratko, M. (2015). *Environmental Approach In Higher Education: Methodological Aspects* // *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 4(45), 15-18.

17. Brown T, Williams B, Lynch M. (2011). The Australian DREEM: evaluating student perceptions of academic learning environments within eight health science courses. 2, 94-101. doi: 10.5116/ijme.4e66.1b37.

18. Genn JM. (2001) AMEE Medical Education Guide No. 23 (Part 1): Curriculum, environment, climate, quality and change in medical education-a unifying perspective. *Med Teach*. 23, 337–344. doi: 10.1080/01421590120063330.

19. International students in Ukraine. <http://studyinukraine.gov.ua/life-in-ukraine/international-students-in-ukraine/>

20. Messas, Jussara Tolardo, Leonello, Valéria Marli, Fernandes, Maria de Fátima Prado, Gonçalves, Gabriela Cristina da Costa, Bucchi, Sarah Marília, Mira, Vera Lucia. (2015). The educational environment of the undergraduate

nursing course from the student perspective. *Revista da Escola de Enfermagem da USP*, 49(spe), 106-114.

21. Roff S, McAleer S. What is educational climate? *Med Teach*. 2001; 23: 333–334. doi: 10.1080/01421590120063312.

References

1. Artyuhina A. I. *Obrazovatel'naya sreda vysshogo uchebnogo zavedeniya kak pedagogicheskiy fenomen (na materiale proektirovaniya obrazovatel'noy sredy meditsinskogo universiteta): avtoref. diss.... doktora ped. nauk: sp. 13.00.08 – teoriya i metodika professional'nogo obrazovaniya / A. I. Artyuhina. – Volgograd, 2007. – 40 s.*

2. Bilyk O. M. *Osvitno-kulturne seredovyshe vyshchoho navchalnoho zakladu yak osnova sotsializatsiinoho prostoru dlia inozemnykh studentiv / O. M. Bilyk // Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury. – 2014. – Vyp. 44. – S. 268-275.*

3. Bokhonkova Yu. O. *Sotsialno-psykholohichna adaptatsiia do osvitnoho seredovyscha u vyshchyykh navchalnykh zakladakh / Yu. O. Bokhonkova, V. V. Tretiachenko // Teoretychni i prykladni problemy psykholohii. – 2004. – № 2. – S. 30-36.*

4. Braun T. P. *Adaptatsiya studentov k obucheniyu v vuze v usloviyakh optimizatsii obrazovatel'noy sredy : dissertatsiya ... kandidata pedagogicheskikh nauk : 13.00.08 / Braun Tatyana Petrovna. Sankt-Peterburg, 2007. –179 s.*

5. Hura S. O. *Psykholohichni monitorynh osvitnoho seredovyscha natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy z kryteriiu sotsialnoi bezpeky kursantiv riznykh kursiv / S. O. Hura, M. V Kinevykh // Problemy inzhenerno-pedahohichnoi osvity». – 2015. – № 48–49. – S. 296-306.*

6. Kanischeva L. N. *Otsenka sotsialnoy komfortnosti polinatsionalnoy obrazovatel'noy sredy vuza: poisk instrumentariya / L. N. Kanischeva // Sovremennoe obrazovanie. – 2014. – # 4. – S. 64-71.*

7. Kernytskyi O. M. *Pedahohichni umovy profesiino-osobystisnoho rozvytku studentiv-inozemtsiv v osvitnomu seredovyschi VNZ [Elektronnyi resurs] / O. M. Kernytskyi. // Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. – 2014. – Vyp. 3. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_3_8.*

8. Koval O.Ye. *Osoblyvosti adaptatsii studentiv do navchalnoi diialnosti u VNZ ekonomichnoho profilu // Humanitarnyi visnyk DVNZ «Pereiaslav-Khmelnyskyi derzhavnyi pedahohichniy universytet imeni Hryhoriia Skovorody» - Dodatok 1 do Vyp. 35, Tom VIII (59) : Tematychnyi vypusk «Vyshcha osvita Ukrainy u konteksti intehtratsii do yevropeiskoho osvitnoho prostoru». K. : Hnozys, 2015. – S. 117-125.*

9. Lysak O. B. *Osvita inozemtsiv v Ukraini: suchasnyi stan, problemy ta marketynhovyi pohliad na shliakhy yikh podolannia / O. B. Lysak // Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu. – 2016. – № 4. – 102-107.*

10. Novikov V.N. Obrazovatel'naya sreda vuza kak professionalno i lichnostno stimuliruyushchiy faktor / V.N. Novikov // *Psihologicheskaya nauka i obrazovanie*. – 2012. – № 1. [Elektronnyy resurs] – Rezhim dostupa: http://psyjournals.ru/files/50761/psyedu_ru_2012_1_Novikov_2.pdf

11. Poliakova H.A. Sotsialno-psykholohichni doslidzhennia osvithnoho seredovyscha zakladu vyshchoi osvity v konteksti zabezpechennia yakosti / Naukovi zapysky. Seriya Pedahohichni nauky. – 2018. – Vypusk 161 (2018). – S. 141-147.

12. Standarty ta rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakosti v Yevropeiskomu osvithnomu prostori vyshchoi osvity (ESG). – K. : TOV «Polihraf plius», 2015. – 32 s.

13. Cherkashyna Zh.V. Doslidzhennia vplyvu pedahohichnykh umov na pidhotovku inozemnykh studentiv do vyvchennia profesiino oriietovanykh dystsyplin u vyshchomu navchalnomu zakladi / Zh. V. Cherkashyna // *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii*. – 2015. – # 3. – S. 458-467. – Rezhim dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_3_57.

14. Yaroshynska O.O. Osoblyvosti sprymannia studentamy osvithnoho seredovyscha profesiinoi pidhotovky v umovakh intehratsii do yevropeiskoho osvithnoho prostoru / O.O. Yaroshynska // *Humanitarnyi visnyk*. – Dodatok 1 do Vyp. 27, Tom VI (39) : Tematychnyi vypusk «Vyshcha osvita v Ukraini v konteksti intehratsii do yevropeiskoho osvithnoho prostoru». – K. : Hnozys, 2012. – Rezhim dostupu: <https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/1620/1/Sprymannia%20studentamy%20osvithnoho%20seredovyscha.pdf>.

15. Abdullah H. Altemani, Tarig H. Merghani. The quality of the educational environment in a medical college in Saudi Arabia (2017). *Intnaton Journal of Medscl Education*. 8, 128–132.

16. Bratko, M. (2015). Environmental Approach In Higher Education: Methodological Aspects // *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*. 4(45), 15-18.

17. Brown T, Williams B, Lynch M. (2011). The Australian DREEM: evaluating student perceptions of academic learning environments within eight health science courses. 2, 94-101. doi: 10.5116/ijme.4e66.1b37.

18. Genn JM. (2001) AMEE Medical Education Guide No. 23 (Part 1): Curriculum, environment, climate, quality and change in medical education-a unifying perspective. *Med Teach*. 23, 337–344. doi: 10.1080/01421590120063330.

19. International students in Ukraine. <http://studyinukraine.gov.ua/life-in-ukraine/international-students-in-ukraine/>

20. Messas, Jussara Tolardo, Leonello, Valéria Marli, Fernandes, Maria de Fátima Prado, Gonçalves, Gabriela Cristina da Costa, Bucchi, Sarah Marília, Mira, Vera Lucia. (2015). The educational environment of the undergraduate nursing course from the student perspective. *Revista da Escola de Enfermagem da USP*, 49(spe), 106-114.

21. Roff S, McAleer S. What is educational climate? *Med Teach*. 2001; 23: 333–334. doi: 10.1080/01421590120063312.

Полякова Анна Анатольевна

кандидат педагогических наук, доцент,
Харьковский национальный экономический
университет имени Семена Кузнеця

Ермоленко Алексей Анатольевич

кандидат экономических наук, доцент,
Харьковский национальный экономический
университет имени Семена Кузнеця

ИССЛЕДОВАНИЕ ВОСПРИЯТИЯ ИНОСТРАННЫМИ СТУДЕНТАМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ КАК ИНСТРУМЕНТ ВНУТРЕННЕГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА

Аннотация. Работа посвящена проблеме обеспечения качества образовательной среды подготовки иностранных студентов. Представлены результаты эмпирического исследования качества компонентов образовательной среды высшего учебного заведения (ценностно-ориентационного, социально-психологического, содержательно-методического, организационно-деятельностного, информационно-коммуникационного, пространственно-предметного), удовлетворенности качеством предоставления образовательных услуг и качеством образования. Выявлены ресурсы развития и улучшения качества образовательной среды. Определены процессы внутреннего обеспечения качества подготовки иностранных студентов, среди которых исследование восприятия образовательной среды играет роль информационной основы.

Ключевые слова: образовательная среда, подготовка иностранных студентов, исследование восприятия образовательной среды, качество образования, внутреннее обеспечение качества.

Poliakova Hanna

PhD (Pedagogy), Associate professor,
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economic

Yermolenko Oleksii

PhD (Economics), Associate professor,
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economic

RESEARCH OF PERCEPTION OF FOREIGN STUDENTS EDUCATIONAL ENVIRONMENT AS A TOOL OF INTERNAL QUALITY ASSURANCE

Abstract. Professional training of foreign students is carried out in the educational environment of the institution of higher education. The perception

of the educational environment affects the motivation, attitude, behavior and quality of student learning in the educational process.

The purpose of the article - survey results highlight the quality of the educational environment of higher education institutions based on a survey of foreign students on that basis determine ways to ensure quality educational environment for foreign students.

The work is presented the results of the empirical study of the quality of the components of the educational environment of the institution of higher education (value-orientation, social-psychological, content-methodical, organizational-activity, informational-communication, spatial-subject), satisfaction with the quality of education. Discovered resources development and improving the quality of the educational environment.

The study of the perception of foreign students by the educational environment creates an informational basis for the implementation of the basic processes and procedures for the internal quality assurance of professional training in a higher education institution.

Key words: educational environment, preparation of foreign students, study of the perception of the educational environment, quality of education, internal quality assurance.